

Tečaj mediji i zdravlje – „Recite da kampanji“

U sklopu 21. motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja u Grožnjanu je od 19. do 22. lipnja 2014. održan tečaj „Mediji i zdravlje“ pod nazivom „Recite DA kampanji“. Misija tečaja je jednostavna: unaprijediti komunikaciju između medija i zdravstvene struke, a cilj se definira svake godine ovisno o trenutačnoj situaciji i širem okruženju. Teme ovogodišnjeg tečaja bile su zdravstvena komunikacija i financiranje sustava zdravstva.

Tečaj „Mediji i zdravlje“ zamišljen je kao vodeće mjesto za susret i predstavljanje gorućih tema u zdravstvu te otvorene rasprave o budućnosti zdravstvenog sustava u Hrvatskoj. Na skupu svake godine sudjeluju ministri (najčešće zdravstva, ali i obrazovanja, socijalne skrbi, itd.), ravnatelji zdravstvenih ustanova, vodeći hrvatski novinari koji prate zdravstvo iz svih medija, predstavnici farmaceutskog sektora, zdravstvene administracije i nevladinih udruga.

Na ovogodišnjem tečaju sudjelovalo je stotinjak zdravstvenih profesionalaca i novinara. Organizirali su ga Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska mreža zdravih gradova, Hrvatsko novinarsko društvo – Zbor zdravstvenih i medicinskih novinara HND-a i Udruga Difrakcija uz podršku partnera tečaja, Hrvatske glazbene mladeži i Općine Grožnjan. Direktori tečaja su dr. sc. Tea Vukušić Rukavina i doc. dr. sc. Ognjen Brborović iz Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te Mario Harapin s Hrvatskog radija.

Zdravstvena komunikacija: od zdravstvene pismenosti do odabira „dr. Googlea“

Prvi dio tečaja bio je posvećen zdravstvenoj komunikaciji kroz teme zdravstvene pismenosti populacije, razumljivost jezika kojim pišu novinari i zdravstvene institucije, mogućnostima napretka komunikacij-

Tečaj Mediji i zdravlje je zamišljen kao vodeće mjesto za predstavljanje gorućih tema u zdravstvu te otvorene rasprave o budućnosti zdravstvenog sustava u Hrvatskoj. Prvi dio ovogodišnjeg tečaja bio je posvećen zdravstvenoj komunikaciji, drugi dio temeljnim principima socijalnog marketinga, a završni likvidnosti sustava zdravstva i izlasku HZZO-a iz riznice. O toj temi održan je i okrugli stol na kojem su uz novog ministra Sinišu Vargu i v.d. ravnateljice HZZO-a Tatjanu Prenda Trupeć sudjelovali predsjednik HLK Hrvoje Minigo, predsjednik HLZ-a Željko Krznarić, bivši ravnatelj HZZO-a Tihomir Strizirep, Ante Ćorušić, te Ana Stavljenić Rukavina, bivša ministrica zdravlja.

Na skupu je bilo govora o izuzetno važnim temama vezanim uz održivost zdravstvenog sustava. Svi nazočni složili su se da uspješne reforme zdravstva nema bez konsenzusa, i političkog i stručnog, te da se ona ne provodi u mandatu jedne vlade

skih tehnologija i njihove primjene u zdravstvu te na kraju ograničenjima i učinkovitosti zdravstvenih kampanja.

Prema istraživanju lingvistice Sanje Brangan s Medicinskog fakulteta u Zagrebu, koje je obuhvaćalo pacijente s operacijom žučnog mjehura, pokazalo se da je profil zdravstveno najpismenijeg pacijenta žena u dobi od 60 do 75 godina, radničke profesije i s prebivalištem u gradu koja je pritom prošla operaciju i aktivno traži informacije o zdravstvenom statusu.

Žarko Bajić iz Biometrike istaknuo je da je problem zdravstvene pismenosti dvosmjernan, a njegovo istraživanje, koje je obuhvatilo sve četiri hrvatske regije, veličinom različita mjesta i ambulante, pokazalo je kako je 10% ljudi koji dolaze u ordinacije liječnika obiteljske medicine nedovoljno pismeno, dok je 26% problematične pismenosti. U 56% slučajeva zdravstvena pismenost je bila dovoljna, a u 8% odlična.

Nedovoljna zdravstvena pismenost povezana je s višom dobi i

nižim obrazovanjem, rekao je Bajić, a njegovo je istraživanje pokazalo da se po zdravstvenoj pismenosti Hrvatska nalazi u prosjeku zemalja Europske unije.

Informatizacija i internetizacija ipak smanjuju broj neposrednih kontakata liječnika i pacijenta pa tako, primjerice, u Velikoj Britaniji samo 22 posto pacijenta odlazi izabranom liječniku kad ima pitanje vezano uz vlastito zdravlje. Ostali se će se prije konzultirati s *on-line* pretraživačem.

Veliki problem „dr. Googlea“ je što nije kritičan. No, iako smo od bivšeg ministra često slušali krilaticu „pacijent u središtu sustava“, pacijent je u središtu zasad ipak samo kod „dr. Googlea“, koji je uvijek spreman za sva njegova nekritična pitanja, rekao je Ognjen Brborović s Medicinskog fakulteta u Zagrebu te istaknuo kako se unatrag dva desetljeća veliko težište u zdravstvu postavlja na dijagnostiku, dok se komunikacijski dio zapostavlja.

Mediji, koji bi trebali biti posrednici u zdravstvenoj komunikaciji

MEDIJI I ZDRAVLJE

VIII. susret dječjeg filmskog i videostvaralaštva u funkciji javnoga zdravstva

U Grožnjanu je 20. lipnja 2014., u sklopu tečaja „Mediji i zdravlje“ Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja, održan osmi susret „Dječje filmsko i videostvaralaštvo u funkciji javnoga zdravstva“.

Prvi susret održan je 2007. godine, u organizaciji Hrvatskog filmskog saveza i Hrvatske mreže zdravih gradova, u sklopu četrnaeste Ljetne škole unapređenja zdravlja u Motovunu, a u proteklih sedam godina susreti su održavani u Motovunu i u Poreču. U organizaciju susreta, koji se održavaju pod pokroviteljstvom Škole narodnog zdravlja „Dr. Andrija Štampar“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, tijekom godina uključili su se i Istarska županija, Fond Zdravi grad Poreč, društva Naša djeca iz Motovuna i Poreča te Osnovna škola Rudeš.

Svrha je susreta, od prvoga nadalje, prezentacija cjelokupnoj javnosti, a ponajviše javnozdravstvenim ekspertima, onog dijela dječjeg filmskog i videostvaralaštva koje ima naglašeni javnozdravstveni značaj kako bi se u interaktivnom dijalogu mladih autora, učenika osnovnih škola iz cijele Hrvatske i njihovih voditelja te javnozdravstvenih stručnjaka razmijenila mišljenja o temama od zajedničkog interesa i pronašli oblici suradnje.

Tečaj „Mediji i zdravlje“ ove je godine posvećen zdravstve-

Prisutni su liječnici naglasili svoje iznenađenje i oduševljenje spoznajom da uopće postoji dječje filmsko i videostvaralaštvo, a posebno o javnozdravstvenim temama, te nabrojali mnoge mogućnosti suradnje, od prikazivanja dječjih filmova u nastavi studentima medicine, edukacijsko-rehabilitacijskih i srodnih fakulteta do javnih tribina i zdravstvenih kampanja

Svrha je susreta prezentacija cjelokupnoj javnosti, a ponajviše javnozdravstvenim ekspertima, onog dijela dječjeg filmskog i videostvaralaštva koje ima naglašeni javnozdravstveni značaj kako bi se u interaktivnom dijalogu mladih autora, učenika osnovnih škola iz cijele Hrvatske i njihovih voditelja te javnozdravstvenih stručnjaka razmijenila mišljenja o temama od zajedničkog interesa i pronašli oblici suradnje

noj pismenosti i mogućnostima koje napredak komunikacijske

tehnologije pruža pacijentima i zdravstvenom sustavu, uloži glasnogovornika i službi za odnose s javnošću i zdravstvenim kampanjama.

U te se sadržaje idealno uklopila prezentacija najboljeg dijela dječjeg filmskog i videostvaralaštva, u segmentu koji se bavi javnozdravstvenim temama. Prisutni su liječnici naglasili svoje iznenađenje i oduševljenje spoznajom, za mnoge od njih prvom, da uopće postoji dječje filmsko i videostvaralaštvo, a posebno o javnozdravstvenim temama, te nabrojali mnoge mogućnosti suradnje, od prikazivanja dječjih filmova u nastavi studentima medicine, edukacijsko-rehabilitacijskih i srodnih fakulteta do javnih tribina i zdravstvenih kampanja.

Na osmom susretu „Dječje filmsko i videostvaralaštvo u funkciji javnoga zdravstva“ prikazani su filmovi „Tajno prijateljstvo“, animirani, NS Dubrava, Zagreb, „Pasji život“, dokumentarni, Filmska skupina OŠ Strahoninec, „Bettina“, igrani, FKVK Zaprešić, „Jutro“, igrani, Filmska družina ZAG, OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb, „Prek tri bregi“, TV reportaža, OŠ Ivanovec, Čakovec, „Zorica K. (77)“, dokumentarni, OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica, i „Moji prijatelji kao ja“, TV reportaža, Udruga Hodači po žici, OŠ Rudeš, Zagreb.

Duško Popović

svoju ulogu, kako su potvrdile novinarka Andreja Šantek i Selma Mijatović, sve više zapostavljaju, a prednost daju senzacionalizmu na štetu specijaliziranog novinarstva zbog njegove neisplativosti. Pritom su informacije i kampanje koje pacijentu nude državne zdravstvene institucije poput resornog ministarstva i javnog osiguravajućeg društva nerazumljive i štete.

O otvaranju zdravstvene administracije prema javnosti na prvom danu tečaja govorio je i donedavni glasnogovornik HZZO-a i novi glasnogovornik Ministarstva zdrava Nenad Korkut, pod čijim je vodstvom služba za odnose s javnošću HZZO-a nedavno proglašena najpristupačnijom za pitanja javnosti. Korkut je objavio i istraživanja HZZO-a provedena među pacijentima koji su

najboljim dijelom zdravstvene zaštite u Hrvatskoj ocijenili medicinski kadar. Pritom 85% građana nikad nije dalo dar medicinskom osoblju, a šest posto njih potvrdilo je da je jednom u životu netko od zdravstvenih djelatnika od njih zatražio mito.

U nastavku su održane prezentacije o komunikaciji liječnika i pacijenata predstavnica nevladinih udruga, Anje Kladar iz Hrvatskog

Dr. sc. Tea Vukušić Rukavina i Mario Harapin, direktori tečaja Mediji i zdravlje – „Recite DA kampanji“ na otvorenju tečaja

Selma Mijatović (Zbor zdravstvenih i medicinskih novinara HND-a) dala je kritički osvrt na razumljivost portala zdravstvenih institucija

Ministar zdravlja, prim. Siniša Varga, dr. med. dent., predstavio je Strateški plan Ministarstva zdravlja 2014.

Doc. dr. sc. Ognjen Brborović govorio je o problemima „dr. Googlea“

O komunikaciji liječnika i pacijenata govorila je Anja Kladar iz Hrvatskog saveza za rijetke bolesti

Tatjana Prenda Trupeć, v.d. ravnateljica HZZO-a, tvrdi da će financijsko osamostaljenje HZZO-a pridonijeti likvidnosti zdravstvenog sustava

saveza za rijetke bolesti te doc. dr. sc. Vesne Ramljak iz udruge Europa Donna Hrvatska. Prvi dan tečaja je završen radionicom „Metajezik u zdravstvu“ tijekom koje su Mario Harapin i Selma Mijatović iz Zbora medicinskih novinara HND-a prezentirali brojne primjere nerazumljivih poruka upućenih pacijentima od zdravstvenih djelatnika.

Kako napraviti dobru zdravstvenu kampanju

Drugi dan tečaja bio je posvećen temeljnim principima socijalnog marketinga te njegovoj primjeni u osmišljavanju i provođenju zdravstvenih kampanja.

Potreban je planski pristup kampanji, nije dovoljno napraviti poster bez osmišljavanja sadržaja i evaluacije kampanje. Plakati trebaju biti kratki i imati jasnu poruku, vidljivu izdaleka. Korištenje osjećaja straha po zdravlje u kampanji ima kratkotrajan učinak. Za neposredan kontakt s ciljanom populacijom može se koristiti i guerilla marketing, jednostavan i direktan, a financijski isplativ. Kako bismo napravili učin-

kovitu kampanju moramo proći mentalni proces, otkriti problem, definirati ciljanu skupinu, smisliti poruku, definirati način prenošenja poruke krajnjim korisnicima te na kraju implementirati program, objasnila je Tea Vukušić Rukavina s Medicinskog fakulteta u Zagrebu tijekom uvodnog predavanja drugog dana tečaja.

Zatim su polaznici tečaja veći dio dana proveli u radionici „Recite DA kampanji“ pokušavajući osmisliti javno-zdravstvene kampanje u skladu s temeljnim principima socijalnog marketinga. Sudionici su prema osobnim interesima mogli odabrati rad u grupi po temama: a) promicanje obveznog cijepljenja, b) rano otkrivanje dijabetesa, c) smanjenje konzumacije alkohola, d) poremećaji prehrane i e) promicanje zdravstvenih učinaka Cannabis sativae. Radionica je završena prezentacijama grupnog rada te raspravom kako su implementirani principi socijalnog marketinga u prezentirana idejna rješenja. Sudionici su odlučili da je najuspješniji prikaz imala grupa s temom poremećaja prehrane.

Na kraju drugog dana održana je projekcija filmova u sklopu dijela programa „Dječje filmsko i videostvaralaštvo u funkciji javnog zdravstva“.

Likvidnost sustava zdravstva i izlazak HZZO-a iz riznice

Završni dan tečaja bio je posvećen temi likvidnosti sustava zdravstva i izlasku HZZO-a iz riznice.

Prim. Siniša Varga, dr. med. dent., imao je priliku prvi put predstaviti se stručnoj javnosti kao novoimenovani ministar zdravlja RH te prezentirati stav Ministarstva zdravlja o izlasku HZZO-a iz riznice i likvidnosti sustava zdravstva, naglasivši uspostavu novoga održivog modela financiranja sustava kao jednog od prioriteta mandata.

Izlaskom Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO) iz državne riznice zdravstveni sustav više neće gomilati gubitke, a avansno plaćanje i sanacije bolnica, u koje je u proteklih 20 godina utrošeno 17 milijardi kuna, otići će u ropotarnicu povijesti. Izdvojeni HZZO s bolnicama će sklopiti višegodišnje

Okrugli stol o izlasku HZZO-a iz riznice i likvidnosti sustava zdravstva

Mladi autori filmova u funkciji javnog zdravstva i njihovi voditelji sa sudionicima tečaja

ugovore uz precizno definiranje broja usluga i program rada. Zdravstveni sustav ubuduće bi sam sanirao svoje gubitke, a već od 2017. trebao bi raspolagati s više novca za skupe lijekove te povećanje učinkovitosti i kvalitete usluga, poručio je ministar Varga predstavljajući novi model likvidnosti zdravstva.

Socijalne naknade, poput naknada za nezaposlene, roditelje i branitelje izdvojit će se iz zdravstvenog proračuna, a novac plasiran u zdravstvo namjenski će se trošiti, pa više neće biti moguće da bolnice, kao u 2013., dobiju 650 milijuna kuna za neizvršene usluge, naglasio je ministar te dodao kako se osim HZZO-a planira se osamostaljivanje i ostalih zdravstvenih zavoda - zavoda za javno zdravstvo, za hitnu medicinu i telemedicinu.

Izlazak HZZO-a iz državne riznice donijet će dobro i pacijentima i zaposlenicima u zdravstvenom sustavu. Ovakav model više ne postoji nigdje u svijetu, osim u Crnoj Gori. Tehnološke pripreme su napravljene, u tijeku su zakonske promjene i vjerujemo da će tijekom srpnja sve biti gotovo s naše strane. Sabor bi tijekom ljeta odradio svoje procedure i u rujnu bi sve trebalo biti gotovo. Sva izdvajanja za zdravstvo napokon će ići u zdravstveni sustav. Dosad se financiranje zdravstva provodilo na

razini noćnog leptira: danas imamo, sutra nemamo novca, što onemogućuje dugoročno planiranje. Izdvajanjem iz riznice znat će se iz kojeg je izvora novac stigao, za što je namijenjen i na što se troši, istaknuo je ministar Varga objašnjavajući prednosti izdvajanja HZZO-a iz državne blagajne.

Ministar Varga je na kraju izlaganja poručio sudionicima da je hrvatski sustav zdravstva jedan od najcjenjenijih u Europi te ga treba samo malo unaprijediti.

Da će financijsko osamostaljenje HZZO-a pridonijeti likvidnosti zdravstvenog sustava potvrdila je i Vargina nasljednica na čelu HZZO-a, v.d. ravnateljica Tatjana Prenda Trupec, podastrijevši konkretne brojke. Financijski održivo javno zdravstvo, izračunali su u HZZO-u, stoji oko 20,6 milijardi kuna godišnje. Samo od obveznog zdravstvenog osiguranja prihoduje se oko 17 milijardi, a tek milijarda više stigne u sustav, iako bi se prema zakonu u zdravstvo trebala sliti oko 21 milijarda kuna. Dakle, bili bi u plusu milijardu kuna da dobiju sve što im pripada, pa bi mogli povećati izdvajanja za rad bolnica, primarne zaštite, za posebno skupe lijekove i druge primarne potrebe te bi do 2017. godine dugove u zdravstvu mogli svesti na nulu, ustvrdila je Prenda Trupec.

Izdvajanje HZZO-a iz državne riznice na skupu su podržali i prof. dr. sc. Ante Ćorušić iz HDZ-a, predsjednik Hrvatske liječničke komore prim. dr. Hrvoje Minigo te predsjednik Hrvatskog liječničkog zbora prof. dr. sc. Željko Krznarić. Svi su se složili da uspješne reforme zdravstva nema bez konsenzusa, i političkog i stručnog, te da se ona ne provodi u mandatu jedne vlade.

Na istu temu izlaska HZZO-a iz riznice i likvidnosti sustava zdravstva, održan je i okrugli stol na kojem su uz novog ministra i v.d. ravnateljice HZZO-a sudjelovali predsjednik Hrvatske liječničke komore, prim. dr. Hrvoje Minigo, predsjednik Hrvatskog liječničkog zbora, prof. dr. sc. Željko Krznarić, bivši ravnatelj HZZO-a Tihomir Strizirep, dr. med., prof. dr. sc. Ante Ćorušić, te prof. dr. sc. Ana Stavljenić Rukavina, bivša ministrica zdravlja RH. U konstruktivnoj raspravi kojom je zaključen i službeni program tečaja Mediji i zdravlje 2014. g. sudjelovali su brojni predstavnici zdravstvenih institucija, farmaceutskog sektora, nevladinih udruga i medija.

dr. sc. Tea Vukušić Rukavina, dr. med.

Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu